

Iustus in perpetuum vivet et apud Dominum merces eius
(kázání na svátek mučedníků, Q39)

V epištole dnes čteme výrok, v němž mudřec praví: „Spravedlivý žije navěky.“

Už jsem kdysi říkal, co že je to spravedlivý, ale teď to vyložím jinak: spravedlivý je ten, jenž jest vnitřně utvořen spravedlností a jí přetvořen. Spravedlivý žije v Bohu a Bůh v něm, neboť ve spravedlivém se rodí Bůh a spravedlivý [se rodí] v Bohu. Neboť z každé ctnosti spravedlivého se rodí Bůh a těší se z každé [takové] ctnosti spravedlivého, a nejen z každé ctnosti, i z každého činu spravedlivého, buďsi jakkoli maličký, když je spravedlivým vykonán ve spravedlnosti – i z toho se Bůh těší, ba je proniknut radostí; nic nezůstane v jeho podstatě, co by neobestřela radost. Hrubí lidé nechť tomu věří, a moudré ať to osvítlí.

Spravedlivý svými činy nic nesleduje; protože ti, co svými činy něco hledají, jsou sluhové a námezdníci, nebo takoví, kdo jednají z určitého důvodu. Jestliže tedy chceš být spravedlností vnitřně utvořen spravedlností a přetvořen. nezamýšlej svými činy ničeho a neutvářej si v sobě žádná zdůvodnění, v čase ani na věčnosti; žádnou odměnu ani blaženost, to ani ono, neboť všechny takové skutky jsou vpravdě mrtvé. I když si zpodobíš¹-v sobě obraz Boha, jakékoli činy pro to vykonáš, i ty jsou všechny mrtvé a zmaříš dobré dílo, a nejen to: dopustíš se dokonce hříchu, neboť jednáš jako zahradník, který měl založit zahradu; pak ale stromy² vykopal a chtěl za to mít odměnu. Tak zmaříš dobré dílo. Proto, chceš-li žít a cceš-li, aby žilo tvé dílo, musíš být všemu umrtven a pro vše znicotněn. Přirozenou vlastností tvorů je, že dělají něco z něčeho; ale přirozenou vlastností boží je, že činí něco z ničeho. Proto tedy, má-li Bůh v tobě nebo s tebou něco vykonat, jmusíš se předtím stát ničím. Vstup proto do své vlastní podstaty, a tam konej; a dílo, které tam vykonáš bude celé živé. Proto [Bůh] říká: „spravedlivý žije“, neboť koná, právě proto, že je spravedlivý a žije v něm jeho činy.

A nyní praví: „Jeho mzda je u Pána“. O tom něco málo. Jestliže se tam říká „u“, znamená to, že mzda spravedlivého je tam, kde je Bůh, ježto blaženost spravedlivého a blaženost boží jsou jednou blažeností a spravedlivý je blažený, poněvadž je blažený Bůh. Svatý Jan praví, že „slovo bylo u Boha“. [Také] říká „u“³, a proto je spravedlivý roven Bohu, neboť Bůh je spravedlnost. A proto, kdo přebývá ve spravedlnosti, ten přebývá v Bohu a je Bohem.

A dále povězme něco o slově „spravedlivý“. Neříká [se zde] „spravedlivý člověk“ ani „spravedlivý anděl“, ale jen „spravedlivý“. Otec rodí svého Syna [jako] spravedlivého a spravedlivého [jako] svého Syna. Tudíž veškerá ctnost spravedlivého i každý skutek, který je účinkem ctnosti spravedlivého, nejsou nic jiného, nežli Otcovým rozením Syna. Proto Otec nikdy nespočine, ale pořád mne žene a pudí, aby se ve mně zrodil jeho Syn, jak praví výrok Písma: „Pro Sión nebudu mlčet a pro Jeruzalém nespočinu, dokud se nezjví spravedlivý a nezazáří jako blesk. Sion znamená plnost života a Jeruzalém plnost pokoje. Jistě, ani pro nejvyšší naplnění života, ani pro plnost pokoje, Bůh nikdy nespočine, ale neustále se snaží o to a žene k tomu, aby byl zjeven spravedlivý.

Ve spravedlivém nebude působit nic, než jen Bůh sám. Protože jestliže tě něco zevně popouzí k jednání, je jeho výsledek vpravdě mrtev; a kdyby tě Bůh zevně podněcoval k jednání, i také dílo

1 nebo také *vytvoříš (obraz) Boha*; místo působí vykladačům značné potíže

2 Ve středověkém pojmosloví se takřka nikde nerozlišuje mezi zahradou a sadem. Pěstování květin bylo vpravdě pro středověk povětšinou něčím ještě neznámým; zahrada byla vždy užitková. Majitel velké zahrady – městský patricij nebo šlechtic si jedině mohl dovolit pěstovat v ní stromy, ostatní (včetně klášterů!) se museli spokojit se zeleninou a bylinkami.

3 Eckhard možná klade takový důraz na význam předložky, protože v obou citovaných případech není prosté latinské *ad*, ale komplexnější *apud*, významově ovšem prakticky shodné.

by bylo vpravdě mrtvé. Mají-li tvá díla žít, musí se tě Bůh dotknout uvnitř, v nitru duše. Neboť kde je tvůj život, tam také jediné žiješ. A říkám: pokud se ti jedna ctnost zdá větší než jiná více si ji považuješ, nemiluješ ji pravdivě, jako ve spravedlnosti a Bůh v tobě ještě nepůsobí. Neboť dokud člověk více uctívá nebo miluje jednu ctnost, nemiluje a nepřijímá ji tak, jaká je ve spravedlnosti, a není [jí ani] práv. Neboť spravedlivý pojímá a koná veškeré ctnosti v [rámci] spravedlnosti, jako že⁴ jsou samotnou spravedlností.

Jistý výrok Písma praví: „Jsem dříve než učiněný svět.“ Říká [se tam] „dříve než“ a „jsem“, což znamená, že když je člověk povznesen nad čas do věčnosti, působí jedním účinkem s Bohem. Někteří se ptají, jak může člověk vykonat to, co Bůh učinil před tisíci lety a za tisíc let [teprve učiní] a nerozumějí tomu. Ve věčnosti není před ani po. A proto, co [se dálo] před tisíci lety, [co se bude dít] po tisíci letech a co se děje nyní, není ve věčnosti rozdílné. A proto [také], co Bůh učinil před tisíci lety, [co učiní] za tisíc let a co činí nyní, je jen jedním dílem a účinkem. Proto člověk, který je povznesen nad časné do věčnosti, spolupůsobí s Bohem [i to], co [Bůh] učinil před tisíci lety a [až] po tisíci letech [učiní]. Moudří nechť to zvědí a obyčejní nechť tomu věří.

Svatý Pavel praví, že jsme byli na věky vyvoleni v Synu. Proto [ani my] nemáme nikdy ustat, dokud se nestaneme tím, čím v něm od věčnosti jsme, neboť Otec ponouká a pudí k tomu, abychom se v Synu zrodili, a v tomto zrodu nalézá Otec tak veliký klid a potěšení, že na to vynakládá celou svou bytost. Neboť cokoli je v Bohu, to ho pudí rodit. Ano, ze své podstaty a ze své bytosti a ze svého bytí je Otec podněcován k tomu, aby rodil.

Někdy se v duši zjeví světlo a člověk se domnívá, že je to Syn, ale není to než světlo. Neboť když se zjeví duši Syn, zjeví se [jí] také láska Svatého Ducha. Proto říkám: Bytostné pro Otce je, že vydává svého Syna; je bytostí Synovou, bayh se já v něm podle něho [znovu]zrodil; je bytostí Svatého Ducha abych v něm vzplál zcela se v něm rozpustil a proměnil v lásku. Ten, jenž je takto [ponořen] v lásce a úplně [je] láskou, si myslí, že Bůh nemiluje nikoho, jen jej, a neumí milovat nikoho ani být od nikoho milován, nežli od něho.

Nedůslední učitelé chtějí učit, že duch přijímá svou blaženost z lásky; někteří [to] chtějí [chápat tak], že ji přijímá ze zření na Boha. Ale já říkám, že ji nepřijímá ani z lásky, ani z poznání ani z nazírání. A dalo by se namítnout: „Což duch ve věčném životě nenazírá Boha?“ Ano i ne. Když se zrodí, nepozoruje [ještě] Boha ani ho nezazírá. Ale když se [znovu]zrodí⁵, má zření Boha. Proto je blažeností ducha, když je zrozen a nikoli když se rodí⁶, neboť žije, protože Otec žije, což znamená: [žije] v nesloženosti a obnaženosti bytí. Proto se odvrát od všech věcí a uchop sama sebe v prostém, nahém bytí. Neboť co je vnější bytí, je náhodné, kontingentní, a veškerá nahodilost způsobuje příčinnost.

Abychom žili ve věčnosti, nám pomoz Bůh. Amen

4 nebo *protože*; význam spojek je v něčím této doby velmi nejednoznačný

5 Těžce přeložitelný *passus* spočívá u Eckharta v tom, že v prvním případě používá výraz „*geborn ist*“, v druhém „*geborn wirt*“

6 Stejný protiklad mezi *ist* a *wirt* je v této větě použit v opačném smyslu! Je ovšem možná, že zapisovatel(ka) tohoto kázání už v tomto bodě nedokázal(a) přesně sledovat Eckhartův výkřik a zapsal(a) ho neopřesně.